

2025-06-02

Lantmäteriets dnr: LM2025/028777

Mottagarens dnr: KN2025/00609

Yttrande över Miljömålsberedningens förslag om en strategi för åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) (SOU 2025:21)

Sammanfattning

- Lantmäteriet instämmer i miljörådsberedningens förslag att utveckla miljökvalitetsmålen samt utarbetandet av en strategi som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn.
- Lantmäteriet vill betona vikten av geodata inklusive fastighetsinformation kopplat till frågor om markanvändning. Informationen behöver vara tillgänglig, tillförlitlig och av god kvalitet för införande av olika åtgärder avseende strategin samt med tanke på fastighetsmarknaden och berörda näringar. I sammanhanget kan nämnas behovet av en uppdaterad lagstiftning för ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister, SOU 2024:7.
- Förslag finns för närvarande om att införa beslut om förbud att avverka fjällnära skog i fastighetsregistret samt ersättning för detta. Fjällnära skog är även tänkt att kunna visualiseras i form av polygoner med koppling till fastighetsregistrets geografiska information, liknade förslag för visualisering skulle eventuellt kunna användas för exempelvis urskog och gammal skog.
- Med avseende på konsekvensanalysen vill Lantmäteriet instämma i samt betona de krav som ställs vid fastighetsbildning. Nya naturvårdsavtal samt skog som klassas som gammal skog och urskog kan kräva ytterligare utredningsåtgärder vid fastighetsbildning vilket i sin tur kan medföra längre handläggningstider och ökade kostnader för sakägare.

- Myndigheten vill särskilt lyfta vikten av koordinering med andra närliggande utredningar såsom: Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk SOU 2024:91, Bättre förutsättningar för klimatanpassning SOU 2025:51 och Skogsstyrelsens rapport 2023:6, Tillgängliggörande av vissa uppgifter om fjällnära skog.

Lantmäteriets ståndpunkter och skälen för dem redovisas i detalj nedan. Rubriker och numrering motsvarar betänkandets disposition.

Även ett antal övriga synpunkter lyfts i remissvaret.

5 Här är strategin - Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive netto-upptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

Lantmäteriet instämmer i miljörådsberedningens förslag att utveckla miljökvalitetsmålen samt utarbetandet av en strategi som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn.

Beredningen lämnar förslag på ersättning för markägare som vidtar åtgärder för att öka nettoupptaget av växthusgaser på sina marker. Denna ersättning kan regleras i ett naturvårdsavtal och ingår då inte i den information som presenteras som markreglerande bestämmelser i fastighetsregistret.

Det kan noteras i att i den nyligen lämnade rapporten om fjällnära skog finns förslag om att ytterligare information ska tillgängliggöras via fastighetsregistret.

Vidare finns förslag i rapporten om att fjällnära skog är tänkt att kunna visualiseras i form av polygoner med koppling till fastighetsregistrets geografiska information, liknade förslag för visualisering skulle kunna användas för exempelvis urskog och gammal skog.

För en helhetssyn avseende vad en fastighet berörs av med avseende på exempelvis naturvård och biologisk mångfald så behövs information från fastighetsregistret i kombination med information från andra myndigheter samt kännedom om avtal.

I sammanhanget kan nämnas behovet av en uppdaterad lagstiftning för ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister, SOU 2024:7. I förslaget ingår möjligheten att hämta information via alternativa redovisningssätt, så som den nationella geodataplattformen, för att därigenom komma ifrån exempelvis dubbellagring.

6 Information och rådgivning

Miljömålsberedningen föreslår att ett antal myndigheter ges särskilda uppdrag kring information och rådgivning.

Lantmäteriet nämns inte bland dessa men det kan vara av vikt att notera att även Lantmäteriet skulle kunna komplettera med viss ytterligare information på exempelvis sin hemsida – kopplat till myndighetens roll avseende exempelvis planer och bestämmelser i fastighetsregistret samt geodata i klimatanpassningsarbete.

10 Förslag om upptag och utsläpp av växthusgaser på bebyggd mark

Beredningen betonar vikten av att effekterna på kolinlagring vid exploatering av mark behöver synliggöras för att kunna vägas in vid bland annat miljöbedömningar i översiktsplaner och detaljplaner, vid miljökonsekvensbeskrivningar i samband med planering och beslut under miljöbalken, plan och bygglagen och vid tillämpning av sektorslagstiftning för olika typer av infrastruktur. Detta är frågor som skulle kunna komma att beröra specifikationer för informationsmängder i den nationella geodataplattformen.

12 Förslag för att öka nettoupptaget av koldioxid och gynna biologisk mångfald i våtmark och torvmark

Miljömålsberedning tar upp frågan om att det krävs en översyn av regelverket för prövning av vattenverksamhet och markavvattningsföretag. Lantmäteriet instämmer i detta då reglerna idag är svårillämpade och redovisningen bristfällig. Det skulle även vara värdefullt att få en bättre anknytning till övrig fastighetsrättslagstiftning.

En tydligare konsekvensutredning kan behövas då det annars finns risk för rättsförluster om en markägare får tillstånd att återvåta inom ett område där det finns ett markavvattningsföretag, men redovisningen av detta idag är bristfällig.

Vissa frågeställningar kring detta har bland annat behandlats i SOU 2014:35, I vått och torrt, - förslag till ändrade vattenrättsliga regler.

13 Förslag om skydd av natur

s. 418-419, Förslag lämnas på vissa tillkommande områden som skulle kunna omfattas av Miljömålsberedningens förslag för att kunna rapporteras som skyddade områden, dessa rör till stor del olika naturvårdsavtal och inventeringar. En fråga som ytterligare bör belysas är hantering av område under kraftledningsgata, i relation till rätt till kraftledning samt fastighetsägarens rätt till mark under ledningen.

Det kan noteras att för en helhetssyn avseende vad en fastighet berörs av med avseende på exempelvis naturvård och biologisk mångfald så behövs information från fastighetsregistret i kombination med information från andra myndigheter samt kännedom om avtal.

s.435 Resonemanget kring geografiskt avgränsade områden skulle kunna förtydligas något, då dessa bland annat kan ses som administrativa områden med förvaltning som bör kunna tillgängliggöras och presenteras i form av geodata.

14 Förslag om skydd av urskog och gammal skog

Enligt kommissionens riktlinjer är det av yttersta vikt att de behöriga myndigheterna utvecklar kartläggningen av urskogar och naturskogar på nationell nivå och gör den tillgänglig för allmänheten på ett öppet sätt. Geodata om urskogar och naturskogar bör sedan, när de åtnjuter rättsligt skydd, rapporteras till Europeiska miljöbyråns gemensamma databas över nationellt skyddade områden.

Detta skulle därmed kunna vara information som kan tillgängliggöras via den nationella plattformen men även i olika europeiska sammanhang som exempelvis i projektet Open Maps for Europe som drivs av intresseorganisation EuroGeographics med viss finansiering från EU.

Miljömålsberedningen tar upp svårigheten att kunna bedöma hur stor möjligheten att använda ersättningsmark är utifrån begränsningar i fastighetsbildningslagen då områden med urskogar och gammal skog sannolikt i många fall har liten areal.

Från ett fastighetsbildningsmässigt perspektiv kan nämnas att denna möjlighet troligen är minimal. Bland annat då ersättningsmark troligen inte finns precis i närheten av den berörda fastigheten vilket är en försvårande faktor, en fragmentering kan uppstå och fastigheten därmed inte kan bildas såsom en bärkraftig fastighet utifrån krav i fastighetsbildningslagen.

Lantmäteriet vill särskilt betona vikten av kvalitet på fastighetsgränser. Vid inrättande av naturskydd exempelvis nya biotopskydd eller område för urskog är det av stor vikt att ha god kvalitet på gränspunkter för att säkerställa att exempelvis avverkning av skog inte inkräktar på ett skyddat område.

15 Förslag om förvaltning av skyddade områden

s. 463, Länsstyrelserna och Naturvårdsverket föreslas få i uppdrag att till senast 2030 uppdatera alla inaktuella skötselplaner för statliga naturreservat och nationalparker och alla inaktuella bevarandeplaner för Natura 2000-områden samt ta fram nya skötselplaner och bevarandeplaner där sådana saknas.

Idag finns vissa skötselplaner i Lantmäteriets arkiv då de lagts in i samband med att beslut förts in i fastighetsregistret. En uppdatering av skötselplaner torde dock inte påverka Lantmäteriet då det inte är fråga om ett nytt ellet ändrat beslut.

17 Förslag om minimal förlust av biologisk mångfald

s. 567 Planering, Översiktsplanen ska ange inriktning för hur kommunen långsiktigt avser att utveckla den fysiska miljön genom att redovisa grunddragen i mark- och vattenanvändningen på en karta samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska också visa kommunens ställningstaganden och avvägningar mellan olika intressen.

Här kan noteras pågående arbete med specifikation för översiktsplan för tillgängliggörande av informationsmängden via den nationella geodataplattformen.

18 Förslagets bidrag till de nationella miljömålen, agenda 2030 och åtgärds mål i Kunming-Montreal-ramverket

18.2 Agenda 2030.

Med avseende på Agenda 2030 och hur Lantmäteriet kan bidra mot miljömålen kan nämnas myndighetens deltagande i FN-samarbete, UN-GGIM, kring bland annat ramverk för effektiv markförvaltning eller land administration.

19 Konsekvensanalys

Förslagen innebär ökade utgifter för staten 2026-2030 i form av utgifter för ersättningar till fastighetsägare som vidtar åtgärder samt för de myndigheter som ska kunna genomföra åtgärderna.

19.1.2 UTGIFTER FÖR STATLIGA MYNDIGHETER SOM GENOMFÖR DEN FÖRESLAGNA POLITIKEN

Utredningen tar även upp att andra myndigheter berörs indirekt, t.ex. de myndigheter som ingår i miljömålssystemet och Lantmäteriet.

Lantmäteriet kan här bland annat se behovet av ytterligare utredningsåtgärder vid fastighetsbildning vilket i sin kan medföra längre handläggningstider och ökade kostnader för sakägare.

19.12 Förslag om förvaltning av formellt skyddad natur

19.12.1 ÖKADE MEDEL FÖR FÖRVALTNING AV FORMELLT SKYDDADE OMRÅDEN

Utredningen beskriver att generella och administrativa kostnader, som omfattar områdesadministration och kommunikation med intressenter,

uppföljning och rapportering samt kvarvarande kunskapsluckor och behov av forskning, antas framför allt skapa sysselsättning på myndigheter såsom Naturvårdsverket, länsstyrelsen och Lantmäteriet samt inom akademien.

För Lantmäteriet skulle även detta kunna utgöras av ytterligare utredningsåtgärder i samband med fastighetsbildning. Andra exempel skulle kunna vara ett fokus på hur fastighetsinformation och annan geodata kan bistå i forskning, för kunskapshöjning och i informationsinsatser.

Informationsinsatser kan exempelvis utgöras av hur Lantmäteriets grundläggande data tillsammans med övrig data kan bidra i klimatarbetet samt i att uppnå tänkta målsättningen.

20 Diskuterade och övervägda förslag om skydd av urskog, naturskog och gammal skog

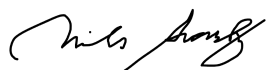
s.701-702 Utredningen belyser utmärkande drag för fastighetsrätten, däribland att syftet är att skapa förutsättningar för en fastighetsanvändning som är effektiv ur samhälls synpunkt.

Det kan noteras att vissa av förslagen kan försvåra för bildandet av fastigheter i och med att vissfragmentering kan uppstå. En bredare samt djupare konsekvensanalys skulle kunna behövas i denna fråga.

Beslutande

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektören Nils Svartz. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande generaldirektören Anders Lundquist, lantmätaren Thomas Holm, geodatasamordnaren Eva Ugglå, strategen Patrik Blom, seniore förrättningslantmätaren Samuel Norrlin och verksamhetsutvecklaren Magdalena Andersson (den sistnämnda föredragande) medverkat.

För Lantmäteriet

Nils Svartz